

УДК 004

П. Пухирска

Університет Марії Склодовської-Кюрі (Польща)

ПРОГРЕС ЯК ІНДУСТРІАЛЬНИЙ МІФ

P. Puchyrska

PROGRESS AS AN INDUSTRIAL MYTH

У філософському словнику (за ред. В.І. Шинкарука) подається таке визначення: «Прогрес і регрес (від лат. *progressus* – поступальний рух, *regressus* – зворотний рух) – властивість реальних процесів, що полягає у висхідному русі від нижчого до вищого, від менш досконалого – до більш досконалого – прогрес; в переході від вищого до нижчого – регрес». На сьогоднішній день принципово важливим є зрозуміти, в якому ж напрямку рухається людство. Осмислення цього питання почалося з моменту виникнення філософії та триває до цього часу. Зокрема, ще в 6 ст. до нашої ери давньокитайський мудрець Конфуцій виділив два основні критерії прогресивного суспільного розвитку: 1. спрямованість на досягнення кращого матеріального життя суспільства; 2. моральне вдосконалення особистості. XX ст. стало відправною точкою зміни середовища існування людини з природного на техногенне. За останні 100 років загальна тривалість життя подвоїлась. Було подолано страшні хвороби (напр. чума, холера, віспа тощо). На сьогодні валовий продукт, що виробляється на планеті, збільшився у порівнянні з серединою XX ст. майже в п'ять разів. Інтенсифікація виробництва, нанотехнології, робототехніка можуть служити вагомими аргументами на користь того, що ми рухаємось у правильному напрямку. Можна впевнено стверджувати, що сучасні технічні інновації мають «спрямованість на досягнення кращого матеріального життя суспільства». А як же з «моральним вдосконаленням особистості»?

Розрив між бідними і багатими зростає, а не скорочується. 358 мільярдів планети контролюють багатство, що перевищує суму національних валових доходів держав, чіє населення становить половину всіх жителів Землі. На початок 2001 року з 6 мільярдів сьогоднішніх жителів Землі 3,3 мільярда недоїдали. Величезним є і технічне відставання бідних від багатих. Кожного дня 170 тисяч осіб переселяються до міст. В основному це жителі країн, що розвиваються. Причому вони переселяються з бідних сіл в міські трущоби. Неможливо не згадати про екологічну ситуацію. Загрози катастроф в атомній енергетиці, проблеми утилізації відходів, забруднення навколишнього середовища тощо... Ще у 1992 році відбулася конференція ООН з навколишнього середовища на якій були присутні 179 глав держав. Прозвучав загальний висновок, основний зміст якого можна звести до тези: *Homo sapiens*, озброєний результатами НТП, цілеспрямовано знищує середовище свого існування. І основною причиною, яка поставила людство на межу катастрофи є бездуховність нашої цивілізації. Чи можемо ми стверджувати, що за таких умов рухаємось «до більш досконалого»?

Великі мислителі минулого вже давно застерігають людство від бездумного використання техніки, зміни природного середовища існування. Представники екзистенціалізму часто використовували термін «демонізм техніки», наголошуючи на негативних наслідках НТП (М. Бердяєв, К.Ясперс, М. Хайдеггер та ін.) Відповідно, виходячи з вищесказаного, прагматично слідуючи визначенню, можемо прийти до висновку: наслідки суспільного прогресу досить сумнівні. Чи стала людина кращою, гуманнішою, щасливішою за останні 100 років? В якому суспільстві будуть жити наші діти та внуки?